

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
GIOVANNI PITRUZZELLA
esitatud 7. novembril 2019¹

Kohtuasi C-480/18

**AS „PrivatBank“
järgmise isiku osavõtul:
Finanšu un kapitála turgus komisija**

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Augstākā tiesa (Läti kõrgeim kohus))

Eelotsusetaotlus – Makseteenused siseturul – Direktiiv 2007/64/EÜ – Artiklid 2, 20, 21, 51, 75 ja 80–83 – Direktiivi 2007/64/EÜ kohaldamisala – Muus vääringus kui euro või euroalasse mittekuuluva liikmesriigi vääring osutatud makseteenused – Pädevad asutused – Usaldatavusnormatiivide järelevalve – Kaebemenetlus ja nõuete kohtuväline menetlemine – Maksetehingu täitmata jätmine või vale täitmine

1. Makseteenuste sektor areneb kiiresti ja kogu aeg tänu pidevatele tehnoloogilistele uuendustele, mis esitavad märkimisväärseid väljakutseid institutsioonidele, kes on pädevad määrama kindlaks nende teenuste õiguslikku raamistikku. See sektor on väga tähtis kaasaegses majanduses, mis rajaneb tõhusate ja turvaliste maksesüsteemide olemasolul.
2. Käesolevas eelotsusetaotluses, mille on esitanud Augstākā tiesa (Läti kõrgeim kohus), palutakse selles kontekstis tõlgendada paljusid sätteid Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2007. aasta direktiivis 2007/64/EÜ makseteenuste kohta siseturul², mis pani aluse makseteenuste ühtse turu ja seda liiki teenuste ühtlustatud õigusliku raamistiku loomisele liidus. Nüüdseks on see direktiiv kehtetuks tunnistatud ja asendatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2015. aasta direktiiviga (EL) 2015/2366 makseteenuste kohta siseturul³, millega säilitati siiski selle põhiline ülesehitus ja jäeti muutumatuks paljud sätted.
3. Käesolev kohtuasi annab Euroopa Kohtule võimaluse tõlgendada direktiivi 2007/64 paljude sätete – millest mitu on üle võetud direktiivi 2015/2366 – ulatust niisuguse vaidluse kontekstis, mille pooled on üks Läti pank ja Finanšu un kapitála turgus komisija (Läti finants- ja kapitaliturgude komisjon, edaspidi „finants- ja kapitaliturgude komisjon“) ning mille ese on selle panga kliendi maksekäsundi täitmata jätmise kohta selle asutuse tehtud otsuse õiguspärasus.

¹ Algkeel: itaalia.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2007. aasta direktiiv 2007/64/EÜ makseteenuste kohta siseturul ning direktiivide 97/7/EÜ, 2002/65/EÜ, 2005/60/EÜ ja 2006/48/EÜ muutmise ning direktiivi 97/5/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT 2007, L 319, lk 1).

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/2366 makseteenuste kohta siseturul, direktiivide 2002/65/EÜ, 2009/110/EÜ ja 2013/36/EL ning määruse (EL) nr 1093/2010 muutmise ning direktiivi 2007/64/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT 2015, L 337, lk 35). Direktiiviga 2015/2366 tunnistati direktiiv 2007/64 kehtetuks ja asendati alates 13. jaanuarist 2018. Võttes aga arvesse faktiliste asjaolude kuupäeva, kohaldatakse põhikohtuasja suhtes endiselt direktiivi 2007/64.

I. Õiguslik raamistik

A. Liidu õigus

4. Direktiivi 2007/64 artikli 1 lõike 1 kohaselt eristavad liikmesriigid kuut makseteenuse pakkujate kategooriat. Nende selles lõikes nimetatud kategooriate hulgas on „krediidiasutused“⁴ (punkt a) ja „makseasutused“ (punkt d), nagu need on määratletud selle direktiivi artikli 4 punktis 4.⁵

5. Vastavalt direktiivi 2007/64 artikli 2 lõikele 1 kohaldatakse seda direktiivi liidus osutatavate makseteenuste suhtes. Selle artikli lõikega 2 on siiski piiratud selle direktiivi III ja IV jaotise kohaldamisala⁶ ning sätestatud, et „III ja IV jaotist kohaldatakse makseteenuste suhtes, mis on tehtud eurodes või euroalasse mittekuuluva liikmesriigi vääringus“.

6. Direktiivi 2007/64 II jaotis sisaldab makseteenuse pakkuja käsitlevaid õigusnorme ning on jaotatud kaheks peatükiks: 1. peatükk „Makseasutus“ sisaldab sätteid, mida kohaldatakse konkreetselt „makseasutuste“ kategooria suhtes; II jaotise 2. peatükis on toodud ühissätted, mida kohaldatakse kõigi kuue makseteenuse pakkujate kategooria suhtes.

7. 1. peatüki 3. jagu, mis on pühendatud makseasutustele, sisaldab artikleid 20–25 ja selle pealkiri on „Pädevad asutused ja järelevalve“. Direktiivi 2007/64 artikkel 20 „Pädevate asutuste määramine“ näeb ette:

„1. Liikmesriigid määravad käesolevas jaotises sätestatud ülesandeid täitma hakkavatele makseasutustele tegevuslubade andmise ja nende usaldatavusnormatiivide täitmise üle peetava järelevalve eest vastutavateks pädevateks asutusteks riigiasutused või riigi õigusaktide alusel tunnustatud asutused või riigi õigusaktide alusel nimelt selleks volitatud riigiasutused, sealhulgas liikmesriikide keskpangad. [...]

2. Liikmesriigid tagavad, et lõike 1 alusel määratud pädevatel asutustel on oma ülesannete täitmiseks kõik vajalikud volitused. [...]

5. Lõikest 1 ei tulene, et pädevatelt asutustelt nõutakse järelevalve teostamist makseasutuste muu äritegevuse kui lisas loetletud makseteenuste osutamise ning artikli 16 lõike 1 punktis a nimetatud tegevuste üle.“

8. Direktiivi 2007/64 artikli 21 „Järelevalve“ lõikest 1 ilmneb, et liikmesriigid peavad tagama, „et pädevate asutuste läbiviidavad kontrollimised käesoleva jaotise nõuete pideva täitmise üle on proportsionaalsed, piisavad ja vastavuses makseasutust ohustavate riskidega“. Selle lõike teises lõigus on nähtud ette, et „[s]elleks et kontrollida [II] jaotise nõuete täitmist“, on nendel asutustel õigus võtta konkreetseid meetmeid.

4 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. juuni 2006. aasta direktiivi 2006/48/EÜ krediidiasutuste asutamise ja tegevuse kohta (ELT 2006, L 177, lk 1) artikli 4 punkti 1 alapunkti a tähenduses.

5 Selle direktiivi artikli 4 punktis 4 on mõiste „makseasutus“ määratletud kui „füüsiline või juriidiline isik, kellele on antud tegevusluba kooskõlas artikliga 10 makseteenuste osutamiseks ja täitmiseks kõikjal [liidus]“.

6 Mis puudutavad vastavalt makseteenuste tingimuste läbipaistvust ja teavet (III jaotis) ning makseteenuse kasutajate ja makseteenuse pakkujate asjakohaseid õigusi ja kohustusi seoses makseteenuste osutamisega (IV jaotis).

9. Direktiivi 2007/64 artikli 21 lõikega 2 antakse nendele pädevatele asutustele karistamisõigus. Selles on sätestatud, et „[i]lma et see mõjutaks tegevuslubade tühistamise korda ja kriminaalõiguse sätete kohaldamist, sätestavad liikmesriigid, et nende asjaomased pädevad asutused võivad makseasutuste järelevalvet või makseteenuste osutamist käsitlevaid õigus- ja haldusnorme rikkuvate makseasutuste või isikute suhtes, kes tegelikult kontrollivad nimetatud makseasutuste tegevust, määrata või rakendada sanktsioone või meetmeid, mille abil kavatakse lõpetada tuvastatud rikkumine või kõrvaldada selle põhjused“.

10. Direktiivi 2007/64 eespool viidatud IV jaotis „Õigused ja kohustused seoses makseteenuste osutamise ja kasutamisega“ sisaldab artikleid 51–83. Esimeses nendest, st artiklis 51 on kindlaks määratud selle jaotise kohaldamisala ja nähtud lõikes 1 ette, et „[k]ui makseteenuse kasutaja pole tarbija, võivad osapooled kokku leppida, et [artiklit] 75 ei kohaldata täielikult või osaliselt“.

11. Direktiivi 2007/64 artikkel 75 – mis paikneb ikka sellesamas IV jaotises – sisaldab sätteid, mis reguleerivad maksetehingu täitmata jätmise või vale täitmise juhtumeid. Selles on sätestatud:

„1. Kui maksekäsundi on algatanud maksja, vastutab tema makseteenuse pakkuja [...] maksja ees maksetehingu korrektse täitmise eest, välja arvatud juhul, kui ta tõendab maksjale ja vajaduse korral saaja makseteenuse pakkujale, et saaja makseteenuse pakkuja sai maksetehingu summa [...], ning sellisel juhul vastutab saaja makseteenuse pakkuja saaja ees maksetehingu korrektse täitmise ees.“

Kui maksja makseteenuse pakkuja vastutab esimese lõigu alusel, peab ta põhjendamatu viivitusega maksma maksjale tagasi täitmata jäetud või valesti täidetud maksetehingu summa ning vajaduse korral taastama debiteeritud maksekontol olukorra, mis oleks olnud, kui valesti täidetud maksetehing ei oleks toimunud.

Kui saaja makseteenuse pakkuja vastutab esimese lõigu alusel, peab ta viivitamata andma maksetehingu summa saaja käsutusse ning vajadusel krediteerima summa saaja maksekontole.

2. [...] Täitmata jäetud või valesti täidetud maksetehingu puhul, mille eest esimese ja teise lõigu alusel ei vastuta saaja makseteenuse pakkuja, vastutab maksja ees maksja makseteenuse pakkuja. Kui maksja makseteenuse pakkuja vastutab esimese ja teise lõigu alusel, peab ta vajadusel põhjendamatu viivitusega maksma maksjale tagasi täitmata jäetud või valesti täidetud maksetehingu summa ning taastama debiteeritud maksekontol olukorra, mis oleks olnud, kui valesti täidetud maksetehing ei oleks toimunud.“

12. Direktiivi 2007/64 IV jaotises on 5. peatükis esiteks sätted, mis käsitlevad kaebemenetlust (I jagu, artiklid 80–82), ja teiseks sätted, mis käsitlevad nõuete kohtuvälist menetlemist (II jagu, artikkel 83).

13. Direktiivi 2007/64 artiklis 80 „Kaebused“ on sätestatud:

„1. Liikmesriigid tagavad selliste menetluste kehtestamise, mis võimaldavad makseteenuse kasutajatel ja teistel huvitatud isikutel, sealhulgas tarbijahingutel, esitada pädevatele asutustele kaebusi, mis tulenevad käesoleva direktiivi siseriiklike rakendusaktide sätete väidetavatest rikkumistest makseteenuse pakkuja poolt.“

2. Kui see on asjakohane ning ilma, et see piiraks siseriiklike menetluseeskirjade kohaselt õigust pöörduda kaebusega kohtu poole, tuleb pädeva asutuse vastusega kaebuse esitajat teavitada artikli 83 kohaselt kehtestatud kohtuväliste kaebuste esitamise ja kahju hüvitamise menetluste olemasolust.“

14. Direktiivi 2007/64 artiklis 81 „Karistused“ on nähtud ette:

„1. Liikmesriigid kehtestavad eeskirjad karistuste kohta, mida kohaldatakse käesoleva direktiivi alusel vastu võetud siseriiklike õigusaktide rikkumise korral, ning võtavad kõik vajalikud meetmed, et tagada nende rakendamine. Need karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.

2. Liikmesriigid teatavad komisjonile lõikes 1 osutatud eeskirjad ja meetmed ning artiklis 82 osutatud pädevad asutused 1. novembriks 2009 ning edaspidi viivitamata kõigist järgnevatest muudatustest, mis neid mõjutavad.“

15. Direktiivi 2007/64 artiklis 82 „Pädevad asutused“ on sätestatud:

„1. Liikmesriigid võtavad kõik vajalikud meetmed, et tagada artikli 80 lõikes 1 sätestatud kaebuste esitamise menetluste ja artikli 81 lõikes 1 sätestatud karistuste rakendamine asutuste poolt, kes on volitatud tagama käesolevas jaos sätestatud nõuete alusel vastuvõetud siseriiklike õigusaktide täitmise.

2. III ja IV jaotise alusel vastu võetud siseriiklike õigusaktide rikkumise või kahtlustatava rikkumise korral on lõikes 1 osutatud pädevateks asutusteks makseteenuse pakkuja päritoluliikmesriigi pädevad asutused, välja arvatud asutamisoiguse alusel tegutsevad agendid ja filiaalid, kelle puhul on pädevateks asutusteks makseteenuse pakkuja asukohaliikmesriigi pädevad asutused.“

16. Direktiivi 2007/64 artiklis 83 – mis on ainus artikkel IV jaotise 5. peatüki 2. jaos ja käsitleb nõuete kohtuvälist menetlemist – on lõikes 1 sätestatud:

„Liikmesriigid tagavad, et kehtestatakse piisavad ja tõhusad kohtuvälise kaebuste lahendamise ja kahju hüvitamise menetlused, et lahendada makseteenuse kasutajate ja nende makseteenuse pakkujate vahelisi vaidlusi, mis käsitlevad käesolevast direktiivist tulenevaid õigusi ja kohustusi, kasutades selleks vajaduse korral olemasolevaid asutusi.“

17. Direktiivi 2007/64 artikli 86 „Täielik ühtlustamine“ lõikes 1 on nähtud ette, et ilma et see piiraks teatavate erandite kohaldamist, mis ei ole käesolevas kohtuasjas asjakohased, „[ei või liikmesriigid] seoses käesolevas direktiivis sisalduvate ühtlustatud sätetega [...] säilitada ega kehtestada muid õigusnorme kui käesolevas direktiivis sätestatud õigusnormid“.

B. Läti õigus

18. Läti õiguses on makseteenuste regulatsioon toodud makseteenuste ja elektronraha seaduses (Maksājumu pakalpojumu un elektroniskās naudas likums, edaspidi „makseteenuste seadus“).

19. Selle seaduse § 2 lõikes 3 on sätestatud, et „[k]äesoleva seaduse artikleid [...] 99 [...] ja 104 kohaldatakse makseteenuse pakkujatele, kes osutavad makseteenuseid Lätis, kui maksja makseteenuse pakkuja ja saaja makseteenuse pakkuja asuvad mõnes liikmesriigis ja makseteenust osutatakse eurodes või mõne liikmesriigi vääringus“.

20. Makseteenuste seaduse paragrahvi 99 on Läti õigusesse üle võetud direktiivi 2007/64 artikkel 75. Selle paragrahvi lõikes 9 on sätestatud, et „[k]ui maksetehingut ei tehta või tehakse ebakorrektselt ja saaja makseteenuse pakkuja ei ole vastavalt käesolevale paragrahvile vastutav, on maksja ees vastutav maksja makseteenuse pakkuja“.

21. Makseteenuste seaduse paragrahvi 105 on Läti õigusesse üle võetud direktiivi 2007/64 artiklid 80–82 ning lõikega 2 on antud finants- ja kapitaliturgude komisjonile pädevus vaadata läbi kaebused, mille on esitanud makseteenuste kasutajad, kes ei ole tarbijad, seoses selle seaduse rikkumistega,⁷ ning lõikega 5 on talle antud vastav õigus karistada makseteenuse pakkujaid.

II. Faktilised asjaolud, põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

22. Äriühing Forcing Development Limited (edaspidi „klient“) saatis 16. novembril 2011 pangale AS „PrivatBank“ (edaspidi „kassaator“) maksekäsundi summas 394 138,12 USA dollarit (USD) (edaspidi „maksekäsund“), mis tuli kanda kliendi kontolt, mis oli avatud kassaatori juures, teise isiku kontole, mis oli avatud Leedu pangas „Snoras Bank“ (edaspidi „Leedu pank“).

23. Samal päeval debiteeris kassaator kliendi kontot selles summas ja edastas kell 15.24 maksekäsundi SWIFT-süsteemis Leedu pangale. Kassaatorist pank kandis ka vahendid oma korrespondentkontole nimetatud pangas, et raha kantaks üle kliendi kontole. Maksekäsundit, mis saadi küll kätte kell 15.24, ei täidetud aga kohe, sest kassaatorist panga korrespondentkontol ei olnud piisavalt vahendeid.

24. Samal päeval kehtestas Leedu Keskpank Leedu pangale moratoriumi, mis tehti talle teatavaks kell 15.08 ja millega tal keelati finantsteenuste osutamine. Leedu pank krediteeris kell 16.20 kõnesolevas summas kassaatorist panga korrespondentkontot. See raha jäigi siiski nimetatud kontole, kuna enam ei olnud moratoriumi tõttu võimalik ühtegi maksetehingut teha ja makset kolmandale isikule ei saanud lõpule viia.

25. Kui klient palus summa tagastada, keeldus kassaatorist pank kandmast tema kontole tagasi vahendeid, mis olid jäänud blokeerituna tema korrespondentkontole Leedu pangas, sest maksekäsundit ei olnud täidetud.

26. Klient esitas seega finants- ja kapitaliturgude komisjonile selle keeldumise peale kaebuse.

27. Finants- ja kapitaliturgude komisjon tuvastas 4. juuli 2013. aasta otsusega, mis jäeti 17. oktoobril 2013 muutmata (edaspidi „vaidlusalune otsus“), et vastavalt makseteenuste ja elektronraha seaduse § 99 lõikele 9 vastutas kliendi käsundi täitmise eest kassaatorist pank, nõudis viimaselt, et see kaaluks vajadust teha oma sisekontrollisüsteemis ja -menetluses muudatusi, ning määras talle trahvi summas ligikaudu 140 000 eurot.

28. Seejärel pöördus klient 2013. aasta novembris arvelduskonto lepingu alusel vahekohtusse nõudega, et kassaatorist pank tagastaks talle nimetatud summa. See nõue jäeti 4. veebruari 2014. aasta vahekohtuotsusega siiski rahuldamata, kuna leiti, et kassaatorist pank oli oma kohustused vastavalt seadusjärgsetele nõuetele täitnud.

29. Kassaatorist pank pöördus vahepeal Administratīvā apgabaltiesa (rajooni halduskohus, Läti) poole nõudega vaidlusalune otsus tühistada ja mõista välja hüvitis talle tekitatud kahju eest. Ta väitis, et makse tegemata jätmise eest tuleb pidada vastutavaks Leedu panka, kes maksis raha korrespondentkontole alles pärast seda, kui talle oli kehtestatud finantsteenuste moratorium. Tema hinnangul ei saa ka niisuguseid olukordi sisekontrollimenetlustes ette näha.

⁷ Täpsemalt makseteenuste seaduse VII, VIII, IX, X, XI, XII, XIII ja XIV peatüki rikkumistega.

30. Kaebus jäeti Administratīvā apgabaltiesa (rajooni halduskohus, Läti) 5. augusti 2015. aasta otsusega rahuldamata ja vaidlusalune otsus muutmata. See kohus leidis, et vastavalt makseteenuste seaduse § 99 lõikele 9 oli maksekäsundi täitmata jätmise eest vastutav kassaatorist pank. Ta asus seisukohale, et seda maksekäsundit ei täidetud õigeaegselt enne moratooriumi kehtestamist just nimelt seetõttu, et kassaatorist pangal ei olnud piisavalt vahendeid tema korrespondentkontol Leedu pangas. Leedu panka omakorda ei saanud pidada maksekäsundi täitmata jätmise eest vastutavaks, sest ta ei olnud isegi saanud selle täitmiseks raha.

31. Kassaatorist pank esitas nimetatud kohtuotsuse peale kassatsioonkaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule. Ta väidab, et esimese astme kohus ületas oma pädevust, lahendades tsiviilõigusliku vaidluse krediitiasutuse suhetes kliendiga, ega võtnud arvesse vahekohtu siduvat otsust, millega oli see vaidlus lahendatud. Kuna vahekohus oli tuvastanud, et kassaatorist pank ei olnud makse tegemata jätmises süüdi, ei olnud põhjendatud, et finants- ja kapitaliturgude komisjon määrab talle karistused. Kassaatorist panga arvates ei ole makseteenuste seaduse § 99 käesolevale kohtuasjale kohaldatav, kuna kõnealune maksevääring ei olnud euro ega mõne liikmesriigi vääring, ja pooled olid vastutuse seda tüüpi maksete suhtes kindlaks määranud eraõiguslikus lepingus.

32. Selles olukorras otsustas eelotsusetaotluse esitanud kohus, kellel tekkis kahtlus, kas makseteenuste seaduse mõni säte on kooskõlas direktiiviga 2007/64, menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

- „1. Kas direktiivi [2007/64/EÜ] artikli 2 lõikega 2 on kooskõlas liikmesriigi õigusnorm, mis näeb ette, et [finants- ja kapitaliturgude] komisjon on pädev vaatama läbi makseteenuste kasutajate kaebusi ka seoses makseteenustega, mis ei ole osutatud eurodes või mõne liikmesriigi vääringus, ja järelikult tuvastama [makseteenuste] seaduse rikkumisi ja määrama karistusi?
2. Kas selle direktiivi artikli 20 lõikeid 1 ja 5 ning artikli 21 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et nendega on ette nähtud võimalus, et pädev asutus teeb järelevalvet ja määrab karistusi ka seoses makseteenustega, mis ei ole osutatud eurodes või euroalasse mittekuuluva liikmesriigi vääringus?
3. Kas pädev asutus on direktiivi [2007/64] artiklites 20 ja 21 ette nähtud järelevalveülesannetes või direktiivi [2007/64] artiklites 80 ja 82 ette nähtud kaebemenetlustes volitatud lahendama maksja ja makseteenuse pakkuja vahelisi vaidlusi, mis tulenevad direktiivi [2007/64] artiklis 75 nimetatud õigussuhetest, määrates kindlaks, kes on täitmata jäetud või valesti täidetud tehingu eest vastutav isik?
4. Kas pädev asutus peab direktiivi [2007/64] artiklites 20 ja 21 ette nähtud järelevalveülesannete täitmisel või direktiivi artiklites 80 ja 82 ette nähtud kaebemenetlustes arvesse võtma siduvat vahekohtuotsust, millega lahendatakse makseteenuse pakkuja ja makseteenuse kasutaja vaheline vaidlus?“

III. Õiguslik analüüs

A. Esimene eelotsuse küsimus

33. Oma esimese eelotsuse küsimusega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt, kas direktiivi 2007/64 artikli 2 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisiseseid õigusnormid, millega on selle direktiivi artiklis 82 nimetatud asutusele, kes on pädev vaatama läbi kaebusi seoses sellega, kui makseteenuse pakkujad on väidetavalt rikkunud riigisiseseid õigusnorme, millega see direktiiv on üle võetud, antud ühtlasi pädevus vaadata läbi kaebusi – ning seega ka tuvastada seaduse rikkumised ja määrata karistused – seoses makseteenustega, mida ei osutatud eurodes või mõne liikmesriigi vääringus.

34. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et direktiivi 2007/64 artikli 2 lõike 2 kohaselt kohaldatakse selle IV jaotist, mis sisaldab selle direktiivi kaebuste esitamise menetlusi käsitlevaid artikleid 80–82, ainult eurodes või euroalasse mittekuuluva liikmesriigi vääringus osutatud makseteenuste suhtes. See kohus juhib ka tähelepanu, et makseteenuste seadusega⁸ on pädevale asutusele, kes neid kaebusi läbi vaatab, st finants- ja kapitaliturgude komisjonile antud pädevus vaadata läbi ka kaebusi, mis puudutavad muus vääringus kui euro või euroalasse mittekuuluva liikmesriigi vääring – nagu käsitletaval juhul USA dollar (USD) – osutatud makseteenuseid.

35. Ta kahtleb seepärast, kas Läti asjasse puutuvad õigusnormid on direktiivi 2007/64 artikli 2 lõikega 2 kooskõlas, ka lähtudes selle direktiivi artikli 86 lõikest 1, milles on nähtud ette, et liikmesriigid peavad oma õigusnormid selle direktiiviga täielikult vastavusse viima.

36. Selles küsimuses tuleb märkida, et direktiiviga 2007/64 võttis liidu seadusandja vastu õigusnormid, mis käsitlevad makseteenuste tingimuste läbipaistvust ja nõudeid teabe kohta (III jaotis) ning makseteenuse kasutajate ja makseteenuse pakujate asjakohaseid õigusi ja kohustusi seoses makseteenuste osutamise ja kasutamisega (IV jaotis). Need õigusnormid olid direktiivi 2007/64 artikli 2 lõike 2 kohaselt kohaldatavad ainult eurodes või euroalasse mittekuuluva liikmesriigi vääringus osutatud makseteenuste suhtes. Seepärast ei reguleerinud liidu seadusandja direktiiviga 2007/64 neid valdkondi seoses muus vääringus kui euro või euroalasse mittekuuluva liikmesriigi vääring osutatud makseteenustega.

37. Sellest järeldub, et kuna tegemist on jagatud pädevusega praeguse ELTL artikli 2 lõike 2 tähenduses⁹, ja kuna liit ei ole kasutanud oma seadusandlikku pädevust muus vääringus kui euro või euroalasse mittekuuluva liikmesriigi ametlik vääring osutatud makseteenuste regulatsiooni osas, võisid liikmesriigid direktiivi 2007/64 kehtivusajal vabalt kindlaks määrata niisuguste makseteenuste suhtes kohaldatava õigusliku regulatsiooni riigisiseste õigusnormide vastuvõtmisega, järgides seejuures siiski liidu õigust.¹⁰

38. Järelikult ei takistanud direktiivi 2007/64 kehtivusajal miski liikmesriikidel laiendamast liidu õiguses ette nähtud regulatsiooni ja eelkõige regulatsiooni, mis on selles direktiivis ette nähtud euros või euroalasse mittekuuluva liikmesriigi vääringus osutatud makseteenuste suhtes, muus vääringus kui euro või euroalasse mittekuuluva liikmesriigi vääring osutatud makseteenustele.¹¹

39. Asjaolu, et direktiivi 2007/64 artikli 86 kohaselt on selle direktiiviga läbi viidud täielik ühtlustamine, ei muuda kuidagi kahes eelmises punktis tõdetut. Selles õigusnormis sätestatud keeld säilitada või kehtestada muid õigusnorme kui direktiivis 2007/64 sätestatud õigusnormid puudutas nimelt ainult selle direktiivi kohaldamisala ega kehtinud seega niisugust liiki makseteenuse suhtes, mis ei kuulunud selle kohaldamisalasse.

40. Tuleb siiski märkida, et direktiiviga 2015/2366 muudeti III ja IV jaotise kohaldamisala käsitlevat sätet, laiendades seda kohaldamisala teatavatel tingimustel ka muus vääringus kui mõne liikmesriigi vääring osutatud makseteenustele.¹²

8 Eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab makseteenuste seaduse paragrahvidele 105–107, millega on Läti õigusesse üle võetud artiklid 80–83 ning mis ei kuulu selle seaduse § 2 lõikes 3 ette nähtud erandi kohaldamisalasse (vt punkt 19 eespool).

9 Direktiiv 2007/64 võeti vastu EÜ artikli 47 lõike 2 alusel, mis käsitleb asutamisevabadust, ja EÜ artikli 95 alusel, mis vastab praegu ELTL artiklile 114 (mille alusel võeti vastu direktiiv 2015/2366) ning käsitleb liikmesriikide nende õigus- ja haldusnormide ühtlustamist, mille eesmärk on siseturu rajamine ja selle toimimine. Siseturu valdkonnas on liidul ja liikmesriikidel jagatud pädevus (vt ELTL artikli 4 lõike 2 punkt a).

10 Vt analoogia alusel 25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Confédération paysanne jt (C-528/16, EU:C:2018:583, punkt 79 jj).

11 Selles küsimuses tuleneb komisjoni 24. juuli 2013. aasta aruandest Euroopa Parlamendile ja nõukogule direktiivi 2007/64/EÜ (makseteenuste kohta siseturul) ja määruse (EÜ) nr 924/2009 (piiriüleste maksete kohta ühenduses) kohaldamise kohta (COM(2013) 549 final), et mitu liikmesriiki laiendasid direktiivis 2007/64 sätestatud regulatsiooni ka muudes vääringutes kui liikmesriikide vääringud osutatud makseteenustele (vt punkt 3.1.2, lk 3).

12 Vt direktiivi 2015/2366 artikkel 2.

41. Eelneva põhjal arvan, et esimesele eelotsuse küsimusele tuleb vastata järgmiselt: direktiivi 2007/64 artikli 2 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus riigisisised õigusnormid, millega on selle direktiivi artiklites 80–82 nimetatud asutusele, kes on pädev vaatama läbi kaebusi seoses sellega, kui makseteenuse pakkujad on väidetavalt rikkunud riigisiseseid õigusnorme, millega see direktiiv on üle võetud, antud ühtlasi pädevus vaadata läbi kaebusi – ning seega ka tuvastada seaduse rikkumised ja määrata karistused – seoses makseteenustega, mida ei osutatud eurodes ega mõne liikmesriigi vääringus.

B. Teine eelotsuse küsimus

42. Teise eelotsuse küsimusega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt Euroopa Kohtult, kas direktiivi 2007/64 artikli 20 lõikeid 1 ja 5 ning artikli 21 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et nendes on nähtud ette, et pädev asutus, kes vastutab makseasutustele tegevuslubade andmise ja nende asutuste järelevalve eest nende õigusnormide tähenduses, teeb järelevalvet ja määrab karistusi ka seoses makseteenustega, mida ei osutatud euros või euroalasse mittekuuluva liikmesriigi vääringus.

43. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et direktiivi 2007/64 artiklid 20 ja 21 kohustavad liikmesriike tagama makseasutuste järelevalve. Ta nendib, et väljendi „käesolev jaotis“ kasutamisest direktiivi 2007/64 artikli 20 lõigetes 1 ja 3 ning artikli 21 lõikes 1 – mille all mõeldakse selle direktiivi II jaotist – näib tulenevat, et nende artiklite alusel nimetatud pädevate asutuste järelevalve- ja karistuse määramise volitused puudutavad ainult II jaotise kohaldamisalasse kuuluvaid küsimusi, näiteks tegevusluba või omavahendeid käsitlevate õigusnormide järgimine. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates tuleneb direktiivi 2007/64 artikli 20 lõikest 5 siiski, et need asutused peavad järelevalvet tegema ka makseteenuste osutamise üle ning et nad võivad seega täita järelevalveülesandeid ja neil on karistuste määramise pädevus ka seoses nende riigisiseste õigusnormide rikkumisega, millega on üle võetud direktiivi 2007/64 III ja IV jaotis.

44. Võttes arvesse, et direktiivi 2007/64 artikli 2 lõikes 2 III ja IV jaotise suhtes ette nähtud erandit ei kohaldata II jaotise suhtes, tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtu meelest selles olukorras välja selgitada, kas direktiivi 2007/64 artikli 20 lõikeid 1 ja 5 ning artikli 21 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et riigisisene asutus võib säilitada oma järelevalveülesande ja õiguse määrata karistusi seoses nende riigisiseste õigusnormide rikkumisega, millega on võetud üle direktiivi 2007/64 III ja IV jaotis, ka juhul, kui makseteenuseid ei osutatud euros või mõne liikmesriigi vääringus.

45. Selles küsimuses arvan esimese võimalusena, et teises eelotsuse küsimuses viidatud liidu õigusnormid ei ole põhikohtuasjas kohaldatavad ning et seega tuleb see eelotsuse küsimus tunnistada vastuvõetamatuks.

46. Nii direktiivi 2007/64 artiklite 20 ja 21 sõnasõnalisest sisust kui ka nende asukohast selle direktiivi ülesehituses – II jaotise 1. peatüki „Makseasutus“ 3. jagu – tuleneb, et nendes artiklites sätestatu on kohaldatav ainult makseasutuste suhtes, mis on määratletud direktiivi 2007/64 artikli 4 punktis 4.¹³

47. Selles küsimuses tuleb täheldada – nagu on märgitud Tšehhi Vabariigi Euroopa Kohtule esitatud seisukohtades ja nagu kaudselt on märkinud Euroopa Komisjon –, et nii eelotsusetaotluses kui ka Euroopa Kohtu toimikus toodud mitmesugusest teabest ilmneb, et makseteenuse pakkujad põhikohtuasjas tuleb kvalifitseerida „krediidiasutusteks“ direktiivi 2007/64 artikli 1 lõike 1 punkti a tähenduses, mitte „makseasutusteks“ selle artikli lõike 1 punkti d tähenduses.

¹³ Viidatud sätte kohaselt on direktiivis 2007/64 mõiste „makseasutus“ füüsiline või juriidiline isik, kellele on antud tegevusluba kooskõlas artikliga 10 makseteenuste osutamiseks ja täitmiseks kõikjal ühenduses.

48. Täpsemalt, eelotsusetaotluses on sõnaselgelt kinnitatud, et kassaatorist pank on krediidasutus ning et seetõttu võeti vaidlusalune otsus vastu Läti krediidasutuste seaduse § 113 alusel. Lisaks on eelotsusetaotluses mitu korda viidatud kohustustele, mis kassaatorist pangal on seetõttu, et ta on krediidasutus.

49. Nendel asjaoludel tuleb minu arvates tõdeda, et direktiivi 2007/64 artiklid 20 ja 21 ei ole eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleliolevas kohtuasjas *ratione personae* kohaldatavad ning et seetõttu ei puutu need artiklid selles kohtuasjas asjasse.¹⁴ Teine eelotsuse küsimus tuleb seega minu arvates tunnistada vastuvõetamatuks.

50. Teise võimalusena arvan juhuks, kui Euroopa Kohus ei peaks leidma, et teine eelotsuse küsimus on vastuvõetamatu, et selle sisu kohta on vaja esitada järgmised kaalutlused.

51. Olgu märgitud, et nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus on isegi maininud, tuleneb nii direktiivi 2007/64 artikli 20 lõikest 1 kui ka artikli 21 lõikest 1, et pädevad asutused, kelle suhtes on kohaldatav direktiivi 2007/64 II jaotise 1. peatüki 3. jagu, vastutavad tegevuslubade andmise menetluste ja makseasutuste usaldatavuse järelevalve eest seoses selles II jaotises ette nähtud nõuetega, mille pidevalt järgimist nad peavad kontrollima.

52. Selles küsimuses märgin, et kuna direktiivi 2007/64 II jaotis ei kuulu selle direktiivi artikli 2 lõikes 2 sätestatud erandi kohaldamisalasse, ei ole kahtlust, et selle direktiivi II jaotise 1. peatüki 3. jao sätted (st artiklid 20–23) laienevad kõikidele makseasutustele, kes jäävad pädevate asutuste järelevalvevolituste kohaldamisalasse, olenemata vääringust, milles need makseasutused oma makseteenuseid osutavad, olgu see siis euro, euroalasse mittekuuluva liikmesriigi vääring või mõni muu vääring.

53. Eelotsusetaotluse esitanud kohus arvab ka, et direktiivi 2007/64 artikli 20 lõike 1 alusel nimetatud pädevad asutused võivad täita kontrolliülesandeid ja neil on vastav karistuste määramise õigus seoses ka nende riigisiseste õigusnormide rikkumisega, millega on üle võetud direktiivi 2007/64 III ja IV jaotis. Nagu juba märgitud, kohaldatakse neid jaotisi selle direktiivi artikli 2 lõike 2 kohaselt eranditult eurodes ja euroalasse mittekuuluva liikmesriigi vääringus osutatud teenuste suhtes. Sel eeldusel küsibki eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas eespool nimetatud asutused võivad kasutada neid volitusi ka seoses muus vääringus kui mõne liikmesriigi vääring osutatud makseteenustega.

54. Nagu aga Euroopa Komisjon oma seisukohtades on märkinud, tuleb siiski eristada esiteks tegevuslubade andmise ja makseasutuste usaldatavusnormatiivide üle järelevalve tegemise pädevusi seoses direktiivi 2007/64 II jaotises ette nähtud nõuetega, ning teiseks III ja IV jaotises sätestatud nõuete järgimist.

55. Arvan Euroopa Komisjoni seisukohaga nõustudes, et direktiivi 2007/64 artiklid 20 ja 21 ei anna nendes ette nähtud pädevatele asutustele, kes vastutavad tegevuslubade väljaandmise ja makseasutuste usaldatavusnormatiivide järelevalve eest, pädevust tuvastada ka seda, kas need makseasutused järgivad riigisiseseid õigusnorme, millega on võetud üle direktiivi 2007/64 III ja IV jaotis, ning määrata vajaduse korral karistusi.

56. Selles küsimuses viitab eelotsusetaotluse esitanud kohus direktiivi 2007/64 artikli 20 lõikele 5. Arvan siiski, et selle õigusnormi alusel ei saa eespool nimetatud asutustel olla niisugust pädevust. Selles sättes on ainult ette nähtud, et sama artikli lõikest 1 ei tulene, et nimetatud pädevatelt asutustelt nõutakse *järelevalve* tegemist makseasutuste muu äritegevuse kui makseteenuste osutamise

¹⁴ Niisugusel tõdemusel ei tohiks pealegi selles kohtuasjas olla mingit konkreetset tagajärge, sest on selge, et käsitletaval juhul tegutses finants- ja kapitaliturgude komisjon kaebuse alusel ning seega kasutades pädevust, mis on talle antud direktiivi 2007/64 artiklitega 80 ja 81, mida kohaldatakse seevastu kõikide makseteenuse pakujate suhtes, sh krediidasutused. Krediidasutusele kohaldatakse pealegi konkreetset nende suhtes kohaldatavaid usaldatavusnormatiivide järelevalvet käsitlevaid õigusnorme.

ning direktiivi 2007/64 artikli 16 lõike 1 punktis a nimetatud tegevuste üle,¹⁵ millega nendel asutustel on lubatud tegeleda. See säte määrab siiski kindlaks direktiivi 2007/64 artikli 20 lõike 1 alusel nimetatud asutuste usaldatavuse järelevalve pädevuse piirid ega kujuta endast alust, mis võimaldaks laiendada neid volitusi kaugemale kui kontroll selle üle, kas on järgitud selle direktiivi II jaotises sätestatud nõudeid, ja karistuste määramine nende nõuete võimalike rikkumiste korral.

57. Selles küsimuses märgin ka, et Euroopa Kohus on juba leidnud, et direktiivi 2007/64 artiklites 20 ja 21 silmas peetud pädevad asutused täidavad makseasutuste üle järelevalve tegemise ülesandeid, „kontrollides, kas makseasutused peavad kinni selle direktiivi II jaotise [...] sätetest“.¹⁶

58. Muidugi kui direktiivi 2007/64 artikli 20 lõike 1 alusel nimetatud asutus, kes on pädev andma tegevuslubasid ja tegema järelevalvet makseasutuste usaldatavusnormatiivide täitmise üle, langeb kokku asutusega, kelle liikmesriik nimetab selle direktiivi artikli 82 lõike 1 alusel¹⁷ läbi vaatama kaebusi seoses sellega, et makseteenuse pakkujad on rikkunud riigisiseseid õigusnorme, millega on võetud üle selle direktiivi sätteid, on see asutus samal ajal pädev nii kasutama usaldatavusnormatiivide täitmise järelevalve ja karistuste määramise pädevust seoses sellega, kui need makseasutused rikuvad direktiivi 2007/64 II jaotises sätestatud nõudeid, kui ka tuvastama, et makseteenuse pakkujad on rikkunud riigisiseseid õigusnorme, millega on võetud üle direktiivi 2007/64 III ja IV jaotis, ja selle eest karistama.

59. Eelneva põhjal arvan esimese võimalusena, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu teine küsimus on vastuvõetamatu. Teise võimalusena teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata sellele küsimusele, et direktiivi 2007/64 artikli 20 lõikeid 1 ja 5 ning artikli 21 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et selle direktiivi artikli 20 lõike 1 alusel nimetatud pädev asutus teeb järelevalvet ja määrab karistusi ainult selle direktiivi II jaotises sätestatud nõuete piires seoses kõikide makseasutustega, kes jäävad tema pädevusalasse, olenemata vääringust, milles need makseasutused oma makseteenuseid osutavad.

C. Kolmas eelotsuse küsimus

60. Kolmanda eelotsuse küsimusega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtult, kas direktiivi 2007/64 artiklites 20 ja 21 ette nähtud järelevalveülesannete täitmisel või selle direktiivi artiklites 80–82 nimetatud kaebuste läbivaatamisel võib pädev asutus lahendada vaidlusi maksja ja makseteenuse pakkuja vahel, mis tulenevad direktiivi 2007/64 artiklis 75 nimetatud õigussuhetest, tehes kindlaks, kes tehingu täitmata jätmise või vale täitmise eest vastutab.

61. Eelotsusetaotluse esitanud kohus arvab, et juhul, kui Euroopa Kohus peaks leidma, et pädev asutus võib vaadata läbi kaebuse või teha järelevalvet seoses makseteenustega, mida ei osutatud euros või mõne liikmesriigi muus vääringus, tuleb täpsustada tema pädevuse piire direktiivi 2007/64 artikli 75 kohaldamisel.

62. See kohus märgib, et viimati viidatud õigusnorm reguleerib maksja, saaja, maksja makseteenuse pakkuja ja saaja makseteenuse pakkuja vastastikuseid õigussuhteid ning nende kõikide vastutuse piire. Ta arvab, et selle artikli laadist nähtub, et makse tegemisse kaasatud isikud võivad saavutada konkreetsele olukorrale lahenduse ühisel kokkuleppel või selle puudumisel vaidluste lahendamise

15 Direktiivi 2007/64 artikli 16 lõike 1 punkti a kohaselt võib makseasutus peale lisas loetletud makseteenuste osutamise tegelda „halduslike ja tihedalt seotud lisateenuste osutamise, näiteks maksetehingute täitmise tagamise, valuutavahetusteenuste, andmeturbe ning andmete säilitamise ja töötlemisega“.

16 Vt 10. märtsi 2016. aasta kohtuotsus *Safe Interenvios* (C-235/14, EU:C:2016:154, punkt 91). Vt selle kohta ka kohtujurist Sharpstoni samas kohtuasjas *Safe Interenvios* (C-235/14, EU:C:2015:530) esitatud ettepaneku punkt 107.

17 Direktiivi 2007/64 põhjenduses 52 on märgitud, et liikmesriigid võivad ühendada ühte asutusse mõlemad asutused, kes on ette nähtud vastavalt selle direktiivi artikli 20 lõikes 1 ja artikli 80 lõikes 1. Selles on märgitud, et „[l]iikmesriigid peaksid määrama, kas pädevad asutused, kes vastutavad makseasutustele tegevusloa andmise eest, võiksid samuti toimida kohtuväliselt kaebuste läbivaatamise ja kahju hüvitamise menetlusi läbiviivate pädevate asutustena“.

menetluse teel, milles osalevad kõik pooled, keda kohtuvaidlus puudutab või võib puudutada, ja mille raames määratakse kõiki juhtumi faktilisi ja õiguslikke asjaolusid arvesse võttes, kes maksesse kaasatud pooltest on makse tegemata jätmise eest vastutav. Vaidluste lahendamise võimalusi reguleerib direktiivi artikkel 83, mis käsitleb kohtuväliseid kaebuste lahendamise menetlusi.

63. Seejuures arvab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et tuleb teha kindlaks, millises suhtes on ühelt poolt direktiivi 2007/64 artiklis 83 ette nähtud vaidluste lahendamise kord ning teiselt poolt direktiivi 2007/64 artiklites 80–82 ette nähtud kaebuste esitamise menetlused ja selle artiklites 20 ja 21 ette nähtud järelevalvevolituste kasutamine.

1. Euroopa Kohtu pädevus ja kolmanda eelotsuse küsimuse vastuvõetavus

64. Kolmas eelotsuse küsimus puudutab direktiivi 2007/64 artiklite 20, 21, 75 ja 80–83 tõlgendamist.

65. Esiteks, kuna kolmandas eelotsuse küsimuses on viidatud direktiivi 2007/64 artiklitele 20 ja 21, siis arvan, et käesoleva ettepaneku punktides 45–49 esitatud põhjustel tuleb see küsimus tunnistada vastuvõetamatuks.¹⁸

66. Teiseks tuleb direktiivi 2007/64 artikli 75 ja artiklite 80–83 tõlgendamise seoses märkida, et need artiklid asuvad kõik selle direktiivi IV jaotises. Nagu juba mitu korda märgitud, ei kohaldata seda jaotist direktiivi 2007/64 artikli 2 lõike 2 kohaselt muus vääringus kui euro või euroalasse mittekuuluva liikmesriigi vääring osutatud makseteenuste suhtes.

67. Sellest järeldub, et kui liidu seadusandja võttis vastu direktiivi 2007/64, ei näinud ta ette, et kõnesolevaid sätteid kohaldatakse USA dollarites (USD) osutatud makseteenuste suhtes, millega on tegemist põhikohtuasjas.

68. Et liidu õigusnormid ei ole põhikohtuasja faktiliste asjaolude suhtes kohaldatavad, kerkib küsimus, kas Euroopa Kohus on pädev kolmandale eelotsuse küsimusele vastama.

69. Selles küsimuses ilmneb Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast, et Euroopa Kohus on pädev lahendama liidu õiguse sätteid puudutavaid eelotsusetaotlusi olukorras, kus põhikohtuasja faktilised asjaolud ei ole küll vahetult liidu õiguse kohaldamisalas, kuid liidu õigusnormid on riigisisese õigusega muudetud kohaldatavaks seeläbi, et riigisisises õiguses on viidatud nende sisule.¹⁹

70. Sellises olukorras on liidul nimelt kindel huvi selle vastu, et lahknevate tõlgenduste vältimiseks tulevikus tõlgendataks liidu õigusest üle võetud sätteid või mõisteid ühetaoliselt.²⁰

71. Seepärast on liidu õigusnormide tõlgendamine Euroopa Kohtu poolt selle õiguse kohaldamisalasse mittekuuluvates olukordades õigustatud juhul, kui riigisisene õigus on muutnud liidu õigusnormid viimaste kohaldamisalasse mittekuuluvate olukordade suhtes vahetult ja tingimusteta kohaldatavaks, et tagada nende olukordade ja liidu õigusnormide kohaldamisalasse kuuluvate olukordade ühesugune kohtlemine.²¹

18 Eespool punktides 51–57 esitatud põhjustel ei ole eelotsuse küsimuse see osa ka asjakohane, sest see ei puuduta nii või teisiti riigisisest õigusnormi, millega on üle võetud direktiivi 2007/64 artikkel 75.

19 Vt viimasena 13. märtsi 2019. aasta kohtuotsus E. (C-635/17, EU:C:2019:192, punkt 35) ning selle kohta ka 21. detsembri 2011. aasta kohtuotsus Cicala (C-482/10, EU:C:2011:868, punkt 17), 18. oktoobri 2012. aasta kohtuotsus Nolan (C-583/10, EU:C:2012:638, punkt 45) ja 15. novembri 2016. aasta kohtuotsus Ullens de Schooten (C-268/15, EU:C:2016:874, punkt 53).

20 13. märtsi 2019. aasta kohtuotsus E. (C-635/17, EU:C:2019:192, punkt 36 ja seal viidatud kohtupraktika).

21 *Ibidem* punkt 37 ja seal viidatud kohtupraktika.

72. Käesoleval juhul täpsustas eelotsusetaotluse esitanud kohus, kes on ELTL artiklis 267 ette nähtud kohtutevahelise koostöö süsteemi raames ainsana pädev tõlgendama riigisisest õigust,²² et kolmandas eelotsuse küsimuses viidatud direktiivi 2007/64 sätteid muudeti Läti õigusega kohaldatavateks niisuguste olukordade suhtes nagu põhikohtuasjas käsitletav, mis ei kuulu selle direktiivi kohaldamisalasse.²³

73. Täpsemalt märkis see kohus, et erandit, mis on ette nähtud makseteenuste seaduse § 2 lõikes 3, millega piiratakse selle seaduse mitme sätte kohaldamisala nii, et neid kohaldatakse ainult eurodes või mõne liikmesriigi vääringus osutatud makseteenuste suhtes, ei kohaldata selle seaduse paragrahvide 105–107 suhtes, millega on võetud üle direktiivi 2007/64 artiklid 80–83. Eelotsusetaotluse esitanud kohus järeldas sellest, et kaebused, mis puudutavad muu hulgas makseteenuste seaduse § 99 rikkumist, millega on Läti õigusesse üle võetud direktiivi 2007/64 artikkel 75, võivad puudutada ka niisuguseid makseteenuseid nagu põhikohtuasjas käsitletav, mida ei osutatud mõne liikmesriigi vääringus, vaid USA dollarites (USD).

74. Eelneva põhjal arvan, et käesolevas kohtuasjas on olemas kindel huvi, et tulevaste tõlgendamislahknevuste vältimiseks tõlgendatakse ülevõetud liidu õigusnorme ühetaoliselt.²⁴

75. Seepärast leian, et Euroopa Kohus on pädev vastama kolmandale eelotsuse küsimusele.

2. Kolmanda eelotsuse küsimuse sisu

76. Sisu osas tuleb kõigepealt – nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus palub – selgitada suhet ühelt poolt direktiivi 2007/64 artiklites 80–82 ette nähtud kaebuste esitamise menetluste ja teiselt poolt direktiivi 2007/64 artiklis 83 ette nähtud nõuete kohtuvälise menetlemise vahel ning seda selleks, et kontrollida, kas direktiivi 2007/64 artikli 82 alusel nimetatav asutus, kes on pädev läbi vaatama kaebusi, võib või ei või lahendada vaidlusi eraõiguslike isikute vahel, kohaldades direktiivi 2007/64 artiklit 75.

77. Antud küsimuses tuleb juhtida tähelepanu sellele, et nagu õigesti märkisid Euroopa Komisjon ja Tšehhi Vabariigi valitsus, on direktiivi 2007/64 artiklites 80–82 ette nähtud kaebemenetlustel ja selle direktiivi artiklis 83 ette nähtud nõuete kohtuvälisel menetlemisel erinevad eesmärgid.

78. Esimeste eesmärk – nagu ilmneb kõnesolevate sätete tekstist ja direktiivi 2007/64 põhjendusest 50 – on pädevale asutusele esitatud kaebuste läbivaatamine. See läbivaatamine eeldab, et niisugune asutus tuvastab, kas asjaomane makseteenuse pakkuja on või ei ole rikkunud riigisiseseid õigusnorme, millega on võetud üle direktiivi 2007/64 sätteid, ning kui neid on rikutud, määrab tõhusad proportsionaalsed ja hoiatavad karistused tuvastatud rikkumiste eest.

79. Kaebemenetluste eesmärk on seega tagada, et makseteenuse pakkujad järgivad tõesti eespool viidatud riigisiseseid õigusnorme. Nende menetluste eesmärk ei ole seevastu lahendada vaidlusi erinevate asjast huvitatud isikute vahel niisuguste teenuste osutamise raames ega teha kindlaks, kellel lasub tsiviilvastutus tekkinud kahju eest, ega ka võtta meetmeid rikkumisega põhjustatud olukorra lahendamiseks.

80. Nende viimaste küsimustega tegelevad hoopis pädevad riigisisised kohtud, kelle poole pöördatakse, või asutused, kelle ülesanne on lahendada vaidlused direktiivi 2007/64 artikli 83 kohaselt kohtuväliselt.

²² *Ibidem* punkt 38.

²³ Vt analoogia alusel 19. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus *Europamur Alimentación* (C-295/16, EU:C:2017:782, punkt 30).

²⁴ Vt selle kohta 19. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus *Europamur Alimentación* (C-295/16, EU:C:2017:782, punkt 32). Käsitletaval juhul võimendab seda huvi minu meelest veelgi asjaolu, et nagu märgitud, laiendati direktiiviga 2015/2366, millega direktiiv 2007/64 kehtetuks tunnistati, nende õigusnormide kohaldamisala, mis vastavad direktiivi 2007/64 IV jaotisesse kuuluvatele õigusnormidele, mis on nüüd teatavatel tingimustel kohaldatavad ka makseteenuste suhtes, mida osutatakse vääringus, mis ei ole ühegi liikmesriigi vääring (vt punkt 40 eespool).

81. Eelnevast järeldub, et direktiivi 2007/64 artiklis 82 nimetatud asutus, kes on pädev vaatama läbi kaebusi, ei saa lahendada eraõiguslike isikute vahelisi vaidlusi niisugustes kaebemenetlustes, v.a juhul, kui asjaomane liikmesriik on talle andnud direktiivi 2007/64 artikli 83 alusel pädeva asutuse rolli ka kohtuväliseid nõudeid puudutavate menetluste puhul. Niisugune võimalus on selle direktiivi eespool viidatud põhjendusega 52 sõnaselgelt ette nähtud.

82. See selgitatud, tuleb seoses kolmanda eelotsuse küsimusega teiseks kindlaks teha, milline on direktiivi 2007/64 artiklites 80–82 ette nähtud kaebemenetluste ulatus ja selgitada konkreetsemalt välja, kas pädev asutus võib või ei või nende menetluste raames kohaldada selle direktiivi artiklit 75, mis võimaldab teha kindlaks vastutuse maksekäsundi täitmata jätmise või vale täitmise eest.

83. Seejuures peavad kaebusi läbi vaatama pädevad asutused – nagu on märgitud eespool punktis 78 – tuvastama, kas asjaomased makseteenuse pakkujad on või ei ole rikkunud riigisiseseid õigusnorme, millega on võetud üle direktiivi 2007/64 sätted.

84. Makseteenuse pakkujad on kohustatud järgima riigisiseseid õigusnorme ja seda, kas nad järgivad neid sätteid, kontrollivad need pädevad asutused. Selles küsimuses tuleb märkida, et ei direktiivi 2007/64 artiklis 80 ega artiklis 81 ei ole nähtud ette mingit liiki erandeid, mis välistaksid pädevate asutuste kontrolli direktiivi 2007/64 mõne sätte puhul. Vastupidi, selle direktiivi artikli 82 lõikes 2 on sõnaselgelt ette nähtud, et need asutused on pädevad muu hulgas direktiivi 2007/64 IV jaotise alusel vastu võetud riigisiseste õigusaktide rikkumise korral ja selle artikkel 75 kuulub sellesse jaotisesse.

85. Minu arvates järeldub eespool märgitust, et kui pädev asutus saab kaebuse maksekäsundi täitmata jätmise või vale täitmise kohta, võib ta riigisisese õigusnormi alusel, millega on võetud üle direktiivi 2007/64 artikkel 75, kontrollida selle kaebuse põhjendatust, tehes vajaduse korral kindlaks isiku, kes maksekäsundi täitamata jätmise või vale täitmise eest vastutab. Igasugune muu tõlgendus võtaks sellelt asutuselt ilma igasuguse õigusliku põhjendusega pädevuse, mis on talle direktiiviga 2007/64 sõnaselgelt antud.

86. Kolmandaks tuleb siiski märkida, et direktiivi 2007/64 artikli 51 lõikes 1, mis puudutab selle IV jaotise kohaldamisala, on nähtud ette, et kui makseteenuse kasutaja pole tarbija, võivad osapooled kokku leppida, et selle direktiivi teatavaid artikleid – mille hulgas on artikkel 75 – ei kohaldata täielikult või osaliselt.

87. Selle õigusnormi mõte ilmneb direktiivi 2007/64 põhjendusest 20, milles on märgitud, et „[k]una tarbijad ja ettevõtjad ei ole samas olukorras, ei vaja nad ka samal tasemel kaitset. Kuigi on oluline tagada tarbijate õigused sätetega, mille suhtes ei saa lepinguga teha erandit, on asjakohane võimaldada ettevõtjatel ja organisatsioonidel ka teisiti kokku leppida“.

88. Sellest järeldub, et kui makseteenuse kasutaja on tarbija, on kaebusi läbi vaatama pädev asutus ikka pädev ka kontrollima, kas maksekäsundi täitamata jätmise või vale täitmise tõttu esitatud kaebus on põhjendatud, riigisisese õigusnormi alusel, millega on võetud üle direktiivi 2007/64 artikkel 75. Kui aga kasutaja ei ole tarbija ja selle artikli kohaldamine on lepinguga välistatud, ei ole selles sättes ette nähtud kriteeriumid täielikult või osaliselt kohaldatavad pooltevahelise kokkuleppe alusel.

89. Euroopa Kohtu toimikus oleva teabe põhjal näib see olevat nii menetluses, mis on pooleli eelotsusetaotluse esitanud kohtus, sest selles on pooled sõlminud konto haldamise lepingu, mis sisaldab erisätteid, mis käsitlevad vastutust maksekäsundi täitmata jätmise või vale täitmise korral.

90. Selles küsimuses tuleb siiski rõhutada, et Läti valitsus väitis oma seisukohtades, et kliendi ja kassaatorist panga vahel sõlmitud kontolepingu tingimustes ei piirdunud kassaatorist pank erandi tegemisega direktiivist 2007/64, vaid lõi lepingulise regulatsiooni, mis ei ole vastuolus mitte üksnes riigisiseste krediidasutuste tegevust reguleerivate põhisätetega, vaid on täielikus vastuolus ka direktiivi 2007/64 aluspõhimõtetega, jättes maksekäsundi täitmata jätmise või vale täitmise negatiivsed tagajärjed eranditult kliendi kanda.

91. Seda, kas poolte vahel sõlmitud lepingu sätted on kooskõlas riigisiseste õigusnormidega, ei kontrolli mõistagi mitte Euroopa Kohus, vaid eelotsusetaotluse esitanud kohus. Selles küsimuses tuleb siiski märkida, et maksesüsteemide nõuetekohane toimimine ja tõhusus ning seega üldisemalt makseteenuste ühisturu nõuetekohane toimimine, mis on direktiivi eesmärk,²⁵ sõltuvad sellest, kas kasutaja võib uskuda, et makseteenuse pakkuja, kes on üldiselt isik, kes suudab hinnata maksetehinguga seotud riske, teeb maksetehingu nõuetekohaselt ja kindlaks määratud aja jooksul.²⁶

92. Peale nende tarbijate olukorra, kes vajavad kõrgendatud kaitset seoses makseteenuse pakkujate ja muude isikute suhetega, püütakse direktiiviga 2007/64 leida tasakaalu makseteenuste ühisturu nõuetekohase toimimise ja asjaomaste isikute lepinguvabaduse austamise vahel.²⁷ Direktiivi 2007/64 artikli 51 lõiget 1 tulebki minu arvates tõlgendada seda silmas pidades.

93. Selles küsimuses arvan, et neid kaalutlusi tuleb arvesse võtta, kui hinnata makseteenuseid puudutavaid tingimusi lepingutes, mille pooled on sõlminud direktiivi 2007/64 üle võtvate riigisiseste õigusnormidega neile antud lepinguvabadust kasutades. Seejuures võib tekkida kahtlus, kas riigisiseste õigusnormidega, millega on üle võetud direktiiv 2007/64 – eelkõige selle artikli 51 lõige 1 – on kooskõlas riigisisese õigusnormi alusel, millega on võetud üle direktiivi 2007/64 artikli 51 lõige 1, sõlmitud makseteenuse pakkuja vastutuse lepinguline regulatsioon, mis jätab maksekäsundi täitmata jätmise või vale täitmise negatiivsed tagajärjed eranditult kliendi kanda ning mis võib kahjustada maksesüsteemide ja seega kaudselt makseteenuste ühtse turu nõuetekohast toimimist ja tõhusust.

94. Eelneva põhjal arvan, et kolmandale eelotsuse küsimusele tuleb vastata nii, et direktiivi 2007/64 artiklis 82 nimetatud asutus, kes on pädev vaatama läbi kaebusi, ei saa kaebemenetluste raames lahendada eraõiguslike isikute vahelisi vaidlusi, v.a juhul, kui asjaomane liikmesriik on talle andnud direktiivi 2007/64 artikli 83 alusel pädeva asutuse rolli ka nõuete kohtuväliseks menetlemiseks. Kui pädev asutus saab kaebuse maksekäsundi täitmata jätmise või vale täitmise kohta, võib ta riigisisese õigusnormi alusel, millega on võetud üle direktiivi 2007/64 artikkel 75, kontrollida selle kaebuse põhjendatust, tehes vajaduse korral kindlaks isiku, kes maksekäsundi täitamata jätmise või vale täitmise eest vastutab. See ei ole siiski võimalik juhul, kui makseteenuse kasutaja ei ole tarbija, kui pooled leppisid kokku, et välistavad selle riigisisese õigusnormi kohaldamise, millega on võetud üle direktiivi 2007/64 artikkel 75. Seda, kas niisugune pooltevaheline kokkulepe on kooskõlas riigisiseste õigusnormidega, sh nendega, millega on võetud üle direktiiv 2007/64, peab hindama eelotsusetaotluse esitanud kohus.

25 Vt selle direktiivi põhjendus 1. Direktiivi 2007/64 eesmärkide kohta vt ka 11. aprilli 2019. aasta kohtuotsus *Mediterranean Shipping Company (Portugal)-Agentes de Navegação* (C-295/18, EU:C:2019:320, punkt 45).

26 Vt selle kohta direktiivi 2007/64 põhjendus 46.

27 Vt näiteks direktiivi 2007/64 põhjenduse 47 lõpp.

D. Neljas eelotsuse küsimus

95. Neljanda eelotsuse küsimusega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas direktiivi 2007/64 artikleid 80–83 tuleb tõlgendada nii, et nendes ette nähtud kaebemenetlustes peab pädev asutus arvesse võtma vahekohtuotsust, millega on lahendatud vaidlus makseteenuse pakkuja ja kasutaja vahel.²⁸

96. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et kui asutusel, kes on pädev vaatama läbi kaebusi direktiivi 2007/64 artiklite 80–82 alusel, on õigus kohaldada riigisiseseid õigusnorme, millega on võetud üle artikkel 75, tuleb teha kindlaks, kas ta peab võtma arvesse niisugust vahekohtuotsust, mis on tehtud käsitletaval juhul ja millega on lahendatud vaidlus makseteenuse pakkuja ja kasutaja vahel.

97. Selle küsimuses tuleb siiski märkida, et ei direktiivis 2007/64 ega üheski teises liidu õigusnormis ei ole selle kohta juhiseid.

98. Valdkonda reguleerivate liidu õigusnormide puudumisel tuleb iga liikmesriigi riigisiseses õiguskorras kehtestada menetlusnormid selliste õiguskaitsevahendite osas, mille eesmärk on tagada nende õiguste kaitse, mis tulenevad isikutele niisugusest liidu õigusaktist nagu direktiiv 2007/64, järgides võrdväärsuse ja tõhususe põhimõtet.²⁹

99. Seega määratakse põhimõtteliselt kaal, mis on vahekohtuotsusel direktiivi 2007/64 artiklites 80–82 ette nähtud kaebemenetlustes, kindlaks iga liikmesriigi õigusega.

100. Niisuguste menetluste reguleerimisel peavad liikmesriigid siiski tagama direktiivi 2007/64 kasuliku mõju ega tohi seepärast kahjustada eespool punktides 78, 79 ja 84 mainitud ülesandeid, mida pädevad asutused kaebemenetluste raames täidavad, ega volitusi, mis on direktiivi 2007/64 sätetega niisugustele asutustele nende ülesannete täitmiseks antud.

101. Selles küsimuses tuleb veel asuda seisukohale, et nagu märgitud kolmanda eelotsuse küsimuse raames³⁰, on kaebemenetlustel ja nõuete kohtuvälistel menetlustel erinevad eesmärgid. Nende eesmärkide analüüsist järeldub minu arvates, et direktiivi 2007/64 eelmises punktis mainitud kasuliku mõju tagamiseks ei tohi nende kohtuväliste menetlustega taotletav „eraõiguslik“ eesmärk, st eesmärk lahendada makseteenuse pakkujate ja kasutajate vahelised vaidlused, kahjustada kaebemenetlustega taotletavat „avalik-õiguslikku“ eesmärki, milleks on tagada, et makseteenuse pakkujad järgivad tõesti riigisiseseid õigusnorme, millega on võetud üle direktiiv 2007/64. Järelikult ei tohi liikmesriikide menetlusautonoomia minu arvates minna nii kaugele, et pädevat asutust kohustatakse kaebemenetluses järgima vahekohtuotsust, mis on vastuolus kaebemenetluse tulemustega.

102. Eelneva põhjal leian, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu neljandale eelotsuse küsimusele tuleb vastata nii, et kaal, mis on vahekohtuotsusel direktiivi 2007/64 artiklites 80–82 ette nähtud kaebemenetluste raames, määratakse põhimõtteliselt kindlaks iga liikmesriigi õigusega. Selle aspekti reguleerimisel peavad liikmesriigid siiski tagama direktiivi 2007/64 kasuliku mõju ega tohi seepärast kahjustada ülesandeid, mida pädevad asutused kaebemenetluste raames täidavad. Järelikult ei saa pädevat asutust kohustada järgima kaebemenetluses vahekohtuotsust, mis on vastuolus kaebemenetluse tulemustega.

²⁸ Ka neljandas eelotsuse küsimuses on viidatud „direktiivi 2007/64 artiklites 20 ja 21 ette nähtud järelevalveülesannete täitmisele“. Eespool, punktides 45–49 nimetatud põhjustel on eelotsuse küsimuse see osa minu arvates vastuvõetamatu. Eespool, punktides 51–57 esitatud põhjustel ei ole eelotsuse küsimuse see osa ka igal juhul põhikohtuasjas asjakohane (vt 18. joonealune märkus eespool).

²⁹ Vt viimasena analoogia alusel 26. juuni 2019. aasta kohtuotsus Craeynest jt (C-723/17, EU:C:2019:533, punkt 54).

³⁰ Vt punktid 76–81 eespool.

IV. Ettepanek

103. Eelnevate kaalutluste põhjal teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Augstākā tiesa (Läti kõrgeim kohus) eelotsuse küsimustele järgmiselt:

1. Direktiivi 2007/64 artikli 2 punkti 2 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus riigisiseseid õigusnormid, millega on selle direktiivi artiklites 80–82 nimetatud asutusele, kes on pädev vaatama läbi kaebusi seoses sellega, kui makseteenuse pakkujad on väidetavalt rikkunud riigisiseseid õigusnorme, millega see direktiiv on üle võetud, antud ühtlasi pädevus vaadata läbi kaebusi – ning seega ka tuvastada seaduse rikkumised ja määrata karistused – seoses makseteenustega, mida ei osutatud eurodes või mõne liikmesriigi vääringus.
2. Direktiivi 2007/64 artiklis 82 nimetatud asutus, kes on pädev vaatama läbi kaebusi, ei saa kaebemenetluste raames lahendada eraõiguslike isikute vahelisi vaidlusi, v.a juhul, kui asjaomane liikmesriik on talle andnud direktiivi 2007/64 artikli 83 alusel pädeva asutuse rolli ka nõuete kohtuväliseks menetlemiseks. Kui pädev asutus saab kaebuse maksekäsundi täitmata jätmise või vale täitmise kohta, võib ta riigisisese õigusnormi alusel, millega on võetud üle direktiivi 2007/64 artikkel 75, kontrollida selle kaebuse põhjendatust, tehes vajaduse korral kindlaks isiku, kes maksekäsundi täitamata jätmise või vale täitmise eest vastutab. See ei ole siiski võimalik juhul, kui makseteenuse kasutaja ei ole tarbija, kui pooled leppisid kokku, et välistavad selle riigisisese õigusnormi kohaldamise, millega on võetud üle direktiivi 2007/64 artikkel 75. Seda, kas niisugune pooltevaheline kokkulepe on kooskõlas riigisiseste õigusnormidega, sh nendega, millega on võetud üle direktiiv 2007/64, peab hindama eelotsusetaotluse esitanud kohus.
3. Kaal, mis on vahekohtuotsusel direktiivi 2007/64 artiklites 80–82 ette nähtud kaebemenetluste raames, määratakse põhimõtteliselt kindlaks iga liikmesriigi õigusega. Selle aspekti reguleerimisel peavad liikmesriigid siiski tagama direktiivi 2007/64 kasuliku mõju ega tohi seepärast kahjustada ülesandeid, mida pädevad asutused kaebemenetluste raames täidavad. Järelikult ei saa pädevat asutust kohustada järgima kaebemenetluses vahekohtuotsust, mis on vastuolus kaebemenetluste tulemustega.